

Hänvisning
VN/9394/2024Kontaktperson
Emma Blomqvist

Finansministeriet

registratorskontoret.fm@gov.fi
mia.pietarinen@gov.fi
elina.rantakokko@gov.fi

Ärende

Utlåtande över regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och till vissa lagar som har samband med den**Bakgrund**

Finansministeriet har begärt ett skriftligt sakkunnigyttrande över regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och till vissa lagar som har samband med den.

I propositionen föreslås att en ny lag om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism stiftas vilket innebär att den nuvarande lagen med samma namn upphävs. Genom lagförslaget genomförs EU:s nya regelverk på området, inklusive förordningen om den nya EU-myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism (AMLA), penningtvättsförordningen samt det sjätte penningtvättsdirektivet. Vissa ändringar syftar även till att stärka efterlevnaden av rekommendationerna från den internationella aktionsgruppen Financial Action Task Force (FATF) samt att möta nationella behov av lagändringar.

Den nya lagen innehåller bestämmelser om bland annat nationell riskbedömning, statistikföring, förmånstagarregister, tillsynsmyndigheternas befogenheter och samarbete samt administrativa sanktioner. Ändringar föreslås också i lagen om centralen för utredning av penningtvätt, med anledning av det sjätte penningtvättsdirektivet. Dessa ändringar rör bland annat centralens befogenheter och informationsutbyte. Vidare föreslås att lagen om övervakningssystem för bank- och betalkonton ändras, till följd av nya krav på datainnehåll i bankkontoregister enligt det sjätte penningtvättsdirektivet. Dessutom föreslås det att försäkringsbolagslagen, kreditinstitutslagen, lagen om Finansinspektionen, lagen om betalningsinstitut, lagen om investeringstjänster och lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism ändras. De ändringar som föreslås i de sistnämnda lagarna är i huvudsak lagtekniska.

Slutligen föreslås att handelsregisterlagen justeras för att harmonisera med de nya bestämmelserna om förmånstagarregister. Överlappande bestämmelser i handelsregisterlagen föreslås upphävas.

De föreslagna lagarna avses i huvudsak träda i kraft den 10 juli 2027 då EU:s penningtvättsförordning börjar tillämpas.

Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden enligt 59b § självstyrelselagen (1991:71) för Åland fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av självstyrelselagen. Självstyrelselagen utgår från principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Kostnadsansvaret följer förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs. Ålandsdelegationen har i utlåtande nr. 15/16, 13.7.2016, diarienummer D 10 16 05 2, ansett att åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism utgör riksbehörighet. I 32 § i självstyrelselagen föreskrivs om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med samtycke av Ålands landskapsregering. En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

I 1 § 1 mom. i republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (FFS 478/2024) stadgas att Ålands landskapsregering utövar tillsyn av efterföljandet av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det gäller penningsspelssammanslutningar som avses i Ålands landskapslagstiftning samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningsspel som tillhandahålls av dessa penningsspelssammanslutningar. Tillsynen har överförts från Polisstyrelsen till Ålands landskapsregering.

I 1 § 2 mom. i republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (FFS 478/2024) föreskrivs att Ålands landskapsregering utövar tillsyn av efterföljandet av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det gäller sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i landskapslagen (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet. Tillsynen har överförts från Regionförvaltningsverket till Ålands landskapsregering.

Synpunkter

Landskapsregeringen konstaterar att det i denna proposition föreslås att det fortsättningsvis föreskrivs om tillsynen över penningsspelverksamheten och

fastighetsmäklare på Åland genom en överenskommelseförordning. Enligt 36 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) är landskapet enspråkigt svenskt och ämbetsspråket vid Ålands landskapsregering svenska. Enligt 38 § självstyrelselagen för Åland har rikets myndigheter en skyldighet att kommunicera med Ålands landskapsregering på svenska.

Landskapsregeringens tillsyn enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism är starkt beroende av att rapporter, analyser och annat myndighetsmaterial tillgängliggörs på svenska i god tid. Dessvärre har detta inte fungerat tillfredsställande varför det har varit svårt att uppfylla tillsynsuppgiften. Även om landskapsregeringen exempelvis har tillgång till den centrala databasen Tiimeri är informationen där i stort sett enbart tillgänglig på finska. Detta innebär att landskapsregeringen inte kan tillgodogöra sig materialet på ett ändamålsenligt sätt.

Att landskapsregeringen får all relevant information på svenska är en grundförutsättning för att landskapsregeringen ska kunna utveckla, effektivisera och förbättra övervakningen samt informationsutbytet mellan myndigheter i enlighet med den nya lagstiftningen. Tillsynen kan inte bedrivas isolerat på Åland utan förutsätter ett strukturerat och fungerande samarbete med andra myndigheter. På grund av att de nationella arbetsgruppernas arbetsspråk är finska har landskapsregeringen ingen möjlighet att närvara vid dessa, förutom vid de halvårsvisa samarbetsmötena. FATF har i sin uppföljningsrapport från 2023 lyft fram landskapsregeringens begränsade deltagande i myndighetsgemensam informationsdelning som en allvarlig brist och understryker vikten av effektiv samordning myndigheter emellan. Eventuellt skulle ett samarbete med svenska myndigheter kunna underlätta landskapsregeringens tillsynsarbete.

Ska landskapsregeringen framöver kunna utföra tillsynen över penningspelsverksamheten och fastighetsmäklare på Åland behöver kommunikationen myndigheter emellan ske på svenska. Om kommunikationen inte sker på svenska är det inte möjligt för landskapsregeringen att fullgöra den tillsyn som överenskommelseförordningen föreskriver. Även om enskilda individer ofta uppvisar ett tillmötesgående förhållningssätt i fråga om det svenska språket, saknas det en sammanhållen struktur som möjliggör ett fungerande och likvärdigt stöd för landskapsregeringen. Landskapsregeringen vill även betona att det måste vara möjligt för landskapsregeringen att rapportera på svenska till AMLA i de fall riket rapporterar på finska.

Den nya lagstiftningen medför ett ökat administrativt arbete och ställer krav på ett välfungerande myndighetssamarbete. Då lagstiftningen medför mer administrativt arbete behöver landskapsregeringen därtill få mer resurser för tillsynsuppgiften. Det är en grundförutsättning för att tillsynen enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism på Åland fortsättningsvis utförs av landskapsregeringen genom en överenskommelseförordning.

Landskapsregeringen konstaterar att nya rapporteringsskyldiga omfattar andra yrkesverksamma i fastighetsbranschen när de agerar som mellanhänder vid fastighetstransaktioner, inbegripet när de agerar som mellanhänder vid uthyrning av fast egendom i fråga om transaktioner för vilka månadshyran uppgår till minst 10 000 euro oavsett betalningsmedel. Regeringens proposition bör i högre grad klargöra vad som avses med "andra yrkesverksamma inom fastighetsbranschen" i relation till de aktörer som redan omfattas av rapporteringsskyldighet enligt landskapslagen (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet, det vill säga fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler. Detta innebär en potentiell utvidgning av tillsynsområdet. Propositionen saknar en analys av hur denna utvidgning av kretsen rapporteringsskyldiga kan komma att påverka landskapsregeringens tillsyn vilket riskerar att leda till oklarheter kring vilka resurser och organisatoriska eller rättsliga anpassningar som kan komma att krävas för att säkerställa tillsynen.

Landskapsregeringen har inte i övrigt synpunkter på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och till vissa lagar som har samband med den.

Minister

Ingrid Zetterman

Rättssakkunnig

Emma Blomqvist